

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויחידות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת וְאַתְחַנֵּן

יא' אב תשפ"ו

הפטרה: נחמו נחמו עמי
ברכת לבנה עד יום שלישי

טו' באב ביום רביעי

יציאת שבת ר"ת: 21:08

גיליון 971

יציאת השבת:

20:25

ירושלים: 20:22

כניסת השבת:

19:14

ירושלים: 19:06

הָאָרֶץ הַטּוֹבָה

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

משה רבנו עומד בתחינה לפני בורא עולם: "ה' אֱלֹהִים, אֵתָּה הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבָדְךָ אֶת גְּדֻלָּךְ וְאֶת יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכַגְבוּרְתְּךָ: אֶעֱבֶרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בָּעֵבֶר הִנֵּדְתָּן הֵקֵר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלֵּבְנִי". לפי רבותינו, תקט"ו תפילות התפלל משה ולא נענה. אם כך מה גדול כוח התפילה? ואולם לדעת רבותינו, אם היה משה מתפלל עוד תפילה אחת, היתה תפילתו נענית במלואה. רמז לכך הם דברי ה' האומר לו: אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה! בנוסף, תפילה עושה מחצה. כך היה בתפילת משה על אהרון הכהן, שמתוך ארבעת ילדיו נצלו שניים בזכות תפילת משה. וכך בא הדבר לידי ביטוי אצל משה, שביקש "אעברה נא ואראה", לעבור הוא לא זכה, אך לראות הותר לו! כדברי ה' למשה: "עֲלֵה רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשָׂא עֵינֶיךָ יְמָה וְצִפְנָה וְתִמְנָה וּמִזְרְחָהa וְרָאָה בְּעֵינֶיךָ".

לפי המסורה, גם מתי מדבר פסקו מלמות בטו' באב בשנת הארבעים לצאת בני ישראל ממצרים. אפשר לתלות זאת בתפילתם. כי כל זמן שהיו רבים בתוך הגזירה ורק חלקם היו צריכים למות, האדם שהתפלל היה לו ספק אם הוא צריך למות, וממילא תפילתו לא היתה שלימה. אך בשנה האחרונה, כל מי שנותר היה אמור למות, ותפילתו היתה מכל הלב, קורעת שחקים, ואכן נמחל להם. לכן התפילה הזו אנו מתוודעים בפרשתנו בה תפילתו של משה מגיעה לפסגות חדשות - ויפים הדברים לתפילה גם בזמן הזה.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה־נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

שבת נחמו

שבת שלאחר תשעה באב נקראת 'שבת נחמו'. הסיבה לכך היא הפטרת השבת הפותחת בדברי נחמה לעם ישראל אחר החורבן הנורא אותו אנו מציינים בכל שנה ביום תשעה באב. מעין דברי הנביא אנו מוצאים באישיותו המיוחדת של גדול התנאים – רבי עקיבא.

רבי עקיבא עמד בראש הדור מיד לאחר חורבן בית המקדש השני. מדוע נבחר דוקא רבי עקיבא על ידי ההשגחה העליונה לעמוד בראש דור זה? רבי עקיבא עבר חורבן פרטי שהיה מחובר לחורבן האומה כולה והצליח לבנותו מחדש, היה בפעולתו זו לרמז לכל האומה על התקוה הגדולה לגאולה. רבי עקיבא מתחיל את לימודיו בגיל ארבעים אחר שהיה עם הארץ גמור. לאחר עשרים וארבע שנות לימוד זוכה רבי עקיבא להנחיל את תורתו לעשרים וארבעה אלף תלמידים. ואולם כל אותם התלמידים מתים בפרק אחד, מפסח ועד עצרת. רבי עקיבא רואה את כל עמלו קורס לפניו, 'והיה העולם שמם', אך רבי עקיבא אינו מתיאש. הוא מחליט להתחיל הכל מהתחלה והולך לדרום ושונה את התורה בפני חמישה תלמידים בלבד.

רבי עקיבא איחד את נבואת הפורענות עם נבואת הנחמה ולימד, שכשם שהחורבן היה גדול יותר מהנבואה עצמה, שהרי בנבואה נאמר שציון תחרש, אך לא ששועל יצא מבית קודשי הקודשים, כך גם הנחמה שתבוא מהרה תהיה גדולה הרבה יותר ממה שהובטח בנבואה, ולכן אמרו לו פעמיים 'עקיבא נחמתנו', על גודל הנחמה בדבריו.

כל זה תואם את שיטתו של רבי עקיבא שהיה רגיל לומר: "בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים". רבי עקיבא אומר: למד תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו היו לו תלמידים בילדותו יהיו לו תלמידים בזקנותו, שנאמר: בבקר זרע את זרעך וגו'". ההוכחה בתלמוד לכך שרבי עקיבא אינו רק נאה דורש אלא גם נאה מקיים היא מן הסיפור על תלמידיו: "אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמעון והם הם העמידו תורה אותה שעה". כוחו הגדול של רבי עקיבא להמשיך ולבנות את עולם התורה על אף השבר הנורא העמיד אותו בראש דור החורבן. רבי עקיבא עומד על סיבת מותם של תלמידיו הראשונים ומזהיר את אלו האחרונים: "אמר להם הראשונים לא מתו אלא מפני שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה אתם לא תהיו כן". ואכן עבודתו נושאת פרי: "מיד עמדו ומלאו כל ארץ ישראל תורה".

ראייתו העמוקה של רבי עקיבא ראתה עוד בתוך החורבן את הגאולה הגנוזה בו וכמסופר בתלמוד (מכות כד, א): "וכבר היה רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא מהלכין בדרך ושמעו קול המונה של רומי מפלטה ברחוק מאה ועשרים מיל והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק.

אמרו לו: מפני מה אתה משחק? אמר להם: ואתם מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: הללו כושיים שמשתחוים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים יושבין בטח והשקט ואנו בית הדום רגלי אלהינו שרוף באש ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק, ומה לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה.

שוב פעם אחת היו עולין לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שכתוב בו והזר הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק דכתיב ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני!

אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה. באוריה כתיב: 'לכן בגללכם ציון שדה תחרש'... בזכריה כתיב: 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלם', עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו: עקיבא ניחמתנו, עקיבא ניחמתנו".

מדוע מדגיש התלמוד את הלשון המדויקת בה ענו חכמים לרבי עקיבא ('בלשון הזה אמרו לו')? ומהו כפל לשונם של חכמים: 'עקיבא ניחמתנו, עקיבא ניחמתנו'? אפשר לומר כי אמירתם זו מוסבת הן על המעשה הראשון והן על המעשה השני, ולכן הם נוקטים בכפל לשון.

עוד אפשר לומר, שרבי עקיבא אשר איחד את נבואת הפורענות עם נבואת הנחמה לימדם שכשם שהחורבן היה כל כך גדול עוד יותר מהנבואה עצמה, שהרי בנבואה נאמר שציון תחרש, אך לא שישועל יצא מבית קודשי הקודשים. וא"כ גם הנחמה שתבוא מהרה תהיה גדולה הרבה יותר מן הנבואה ולכן אמרו לו פעמיים, על גודל הנחמה בדבריו.

ועוד, שזהו לשון נופל על לשון, וכשם שהנביא אומר (ישעיה פרק מ' פסוקים א, ב): "נַחֲמֻ נַחֲמֻ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם: דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלָיָהּ כִּי מְלָאָה צָבָאָה כִּי נִרְצָה עֲוֹנָהּ כִּי לָקְחָה מִיַּד יְהוָה כַּפָּלִים כָּכָל חַטֹּאתֶיהָ". וכשם שלקחה כפליים בחטאותיה ולקחה כפליים, כך גם נחמתה ניתנת בכפליים, לפיכך כפלו חכמים את לשונם בלשון נחמה 'עקיבא ניחמתנו, עקיבא ניחמתנו'.

רק החכם אשר ראה מתוך עומק החורבן את גודל הגאולה שתהיה לעתיד לבוא, יכל להיות מנהיג דור החורבן. חובה עלינו לאחוז בדרכו של רבי עקיבא, במיוחד בדורנו זה דור הגאולה, בו אנו זוכים לראות את רחובות ירושלים מלאים בזקנים וזקנות אשר חלקם נולדו בירושלים, וגם מקומם של הילדים המשחקים ברחובות ירושלים לא נפקד, אם מתוך הסבך נראה את נקודות האור, אז נזכה לגאולה השלימה במהרה בימנו, אמן כן יהי רצון.

הלכות טו' באב

א. "אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לבייש את מי שאין לו, ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים, ומה היו אומרות? בחור! שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך, אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה, 'שקר החן והבל היפי אשה יראת ה' היא תתהלל' (משלי לא, ל),

ואומר: 'תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה' (משלי לא, לא). וכן הוא אומר 'צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו' (שיר השירים ג, יא), ביום חתנתו - זה מתן תורה, וביום שמחת לבו - זה בניין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו" (תענית כו, ב).

ב. אמרו רבותינו: בן ישראל שיש לו דין עם נכרי, ישתמט ממנו עד ר"ח אלול כיוון שמזלו אינו טוב, ויש אומרים עד אחר עשרה באב. "וזה הסברה היא עיקר דאין צריך להשתמט עד ר"ח אלול אלא רק עד אחר עשרה באב, ובפרט כי בט"ו באב צריך לעשות שמחה מפני שיש עליו לשכינה כמו שמוכא בזה"ק (ח"ב דף קצ"ה), וכיוון שעלה חודש זה ביום חמשה עשר, לא ירד, ד'מעלין בקודש" (בא"ח).

ג. אין אומרים תחנון ואין מתעניין בט"ו באב ולכן גם אין אומרים תחנון במנחה שלפניו. (שו"ע קלא).

ד. הגמרא במסכת תענית מסבירה שאחת הסיבות שיש שמחה בטו' באב היא בגלל שהותרו שבטים לבא זה בזה, ועל כך זה יום שאין טוב ממנו. גם בימינו המתחתנים מעדות שונות הרי זה קירוב עם ישראל שלא יהיו בו פילוגים וזה דבר טוב.

ה. אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "לא אברא סיהרא אלא לגירסא" (עירובין סה א), לא נברא הלילה אלא ללימוד. והיינו בלילי חורף הארוכים. וגם בלילות הקיץ הקצרים צריך ללמוד מעט בכל לילה לקיים "והגית בו יומם ולילה", ומט"ו באב ואילך שמתחילין הלילות להתארך יוסיף כל לילה ללמוד קצת יותר זמן בלילה (שו"ע, רמ"א יו"ד רמו סע' כג).

"ואמר ריש לקיש: כל העוסק בתורה בלילה, חוט של חסד נמשך עליו ביום, שנאמר: "יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי" (חגיגה יב), ומי שיש לו קביעות ללמוד בכל יום שעה או יותר ונתבטל ביום, צריך להשלים את קביעותו בלילה.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לדפואת: ציפורה ויהושע לוי. שרה בת שמחה. עזר בן עשה. תקוה בת עזיהו. אלגה בת גאן. אסנת בת זרבה. מול בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בר בן מיכל. דוד ביטון הי"ו. לעילוי נשמת: הר"ר ע"ס. הר"ר מ'מאליה. רבי מסעוד מאל. רבי יעקב גורם שושן. יצחק דרעי. גקסס דרעי. נסיר נחום. ישראל אבדס נח. אוחן מועלם. דוד גרוסברג. מירפילק. מרדכי בן רמז. אסתר וענבר נחום. עמוס דגרי. אסתר בת חורא. אליהו בת פרידה. אריה בן שבעון. ציטבת דוד. יצחק ולאח אסטרנו. עזיה עטום. חנה רחל לוי. בעמין יהודה. מירה שמעון. אסתר אלקוב. מאיר בן אסתר. לאור רחמים. דבורה ואילן מעלם. מיסאל ועקב. איתי ופני. אילנה שחר. יצחק בן פנחס. יצחק ושמחה אילוז ז"ל. אורי יצחק אילוז הי"ד. ספי אורי יעקב שושן הי"ד. לע"נ הנספים בשווא ובחם: אלכסנדר שגדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד. אברהם ולאח ציטרון ז"ל. להחזרת נעדר צה"ל ושבינו ובחם: גיא חבר, יהודה כין, רון ארד הי"ד. למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483